

ставиться завдання формувати мовні навички, то домінуватимуть вправи, спрямовані на засвоєння учнями значення, способів формоутворення та функцій лексичної чи граматичної одиниці в мовленні. Відповідно до набутого іншомовного досвіду спостерігатиметься тенденція на урізноманітнення творчих комунікативних завдань як засобів активізації навчальних дій учнів із метою оволодіння певним видом мовленнєвої діяльності. Окрім засобів навчання, пропонованих підручником, учителеві має надаватися можливість за потреби самостійно долучати додаткові, ситуативно доцільні типи та види вправ і завдань для використання на уроці та варіювати їх кількістю не тільки відповідно до умов навчання, але й результатів, які демонструють учні.

Зазвичай, зміст компетентісно орієнтованого підручника має забезпечувати методичну діяльність учителя в межах кожного уроку, утім він не є й об'єктивно не може бути універсальним засобом, який однаковою мірою демонструє ефективність за будь-яких умов навчання. Однак, у ньому акумулюється дидактично достатній та оптимальний обсяг методично раціонально організованого матеріалу, який може слугувати базовим для виконання завдань навчання. Принцип рамкового підходу до створення його змісту передбачає можливість варіювання цим матеріалом і за потреби долучати додаткові навчальні засоби, що збігаються з базовими концептами, визначеними авторами. Підручник має створювати умови, щоб учитель дотримувався усталених дидактичних і методичних принципів під час добору таких засобів: доступності, наступності, комунікативної доцільності, ситуативності.

ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІВ АУДІЮВАННІ УЧНІВ 5–6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ

Т. К. Полонська, кандидат пед. наук, старший науковий співробітник

Сучасна іншомовна освіта базується на міжкультурній парадигмі, основними принципами якої є багатомовність і полікультурність. Головна ідея парадигми полягає в підготовці учнів до ефективного здійснення міжкультурної комунікації у процесі оволодіння іноземною мовою. Міжкультурна комунікація – це процес спілкування (вербального і невербального) між комунікантами, які є носіями різних культур і мов (І.І. Халєєва). Аудіювання становить основу спілкування, оскільки з нього починається оволодіння усною комунікацією. Міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність учнів 5–6 класів гімназій визначається як сукупність набутих учнями знань, умінь, навичок, способів діяльності, ставлень, мотивів, необхідних для усвідомленого виконання комунікативних дій, спрямованих на оволодіння іншомовним спілкуванням у межах вимог навчальної програми (В.Г. Редько).

У процесі оволодіння іноземною мовою аудіювання як вид мовленнєвої діяльності є водночас **метою** і **засобом** навчання. **Метою навчання** іншомовного аудіювання в гімназії є сприймання учнями усної інформації в умовах безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування. Державний стандарт базової середньої освіти (2020 р.) визначає вимоги до обов'язкових

результатів навчання іншомовного аудіювання у 5–6 класах, які передбачають *розуміння*: розмови між іншими особами; висловленої особою інформації для аудиторії; змісту оголошення, інструкції, аудіозапису; *сприймання* усної інформації з відеозаписів. Чітке й повільне мовлення є неодмінною умовою розуміння й сприймання учнями мовлення на слух. Реалізація мети навчання аудіювання можлива за допомогою спеціальних аудитивних вправ. Аудіювання виступає **засобом навчання** в разі поєднання аудитивних вправ з елементами інших видів мовленнєвої діяльності (говоріння, читання і письма), що досягається шляхом використання неспеціальних вправ. Оптимальним варіантом навчання аудіювання є, на нашу думку, створення такої системи вправ, котра б поєднувала спеціальні та неспеціальні вправи.

На сучасному розвитку методичної науки утвердилася типологія вправ, яка включає послідовність виконання **мовних, умовно-мовленнєвих і мовленнєвих вправ**. Ця типологія прийшла на зміну попередній, що складалася з мовних і мовленнєвих вправ. **Мовні вправи** передбачають аналіз і тренування мовних явищ (фонетичних, граматичних, лексичних) поза мовленнєвою діяльністю (*вправи на ідентифікацію й диференціацію, доповнення, заміну, перефразування, комбінування тощо*). **Умовно-мовленнєві вправи** характеризуються ситуативністю, наявністю мовленнєвого завдання та призначені для усвідомлення учнями функцій мовних одиниць у спілкуванні (*вправи на імітацію, підстановку, трансформацію, переклад тощо*). **Мовленнєві вправи** спрямовані на вироблення в учнів умінь сприймати мовленнєві повідомлення в умовах, наближених до природного спілкування. Ці вправи передбачають розвиток і вдосконалення мовленнєвих умінь на основі здобутих знань і сформованих навичок (*вправи питально-відповідні, ситуативні, репродуктивні, дескриптивні, дискусивні тощо*).

Таким чином, зазначена типологія передбачає вправи, спрямовані на формування навичок і вмінь аудіювання.

ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ

І. О. Горошкін, кандидат пед. наук, старший науковий співробітник

Одним із головних завдань української освіти є реалізація компетентнісного підходу, формування в учнів ключових компетентностей, що дають змогу людині всебічно розвиватись як особистості, швидко реагувати на виклики сьогодення. Формування ключових компетентностей розпочинається ще в початкових класах, тож у 5 класі гімназії цю роботу продовжують на засадах наступності й перспективності. Аналіз науково-методичної літератури засвідчує, що наступність реалізується через добір навчального матеріалу, який ураховує загальний розвиток учнів, рівень їхньої підготовленості з предмета, доступність, а також шляхом добору методів, прийомів навчання, котрі б не дуже різко (особливо на початку навчання в 5 класі) відрізнялися від тих, які застосовували вчителі початкових класів, що стане етапом підготовки учнів до використання нових форм, методів і прийомів.